

Sporda Başarı Amacı Ölçeği: Alt Yapı Sporcularına (9-18 Yaş) Yönelik Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Ahmet Yavuz KARAFİL^{1†}, Mehmet ULAŞ¹, Mehmet Haşım AKGÜL¹

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Burdur.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 02/06/2021

Kabul Tarihi (Accepted): 29/06/2021

Online Yayın Tarihi (Published): 31/06/2021

Öz

Bu çalışmanın amacı, Cumming, Smith, Smoll, Standage ve Grossbard (2008) tarafından geliştirilen Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin alt yapı sporcularına yönelik geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu, profesyonel ve amatör düzeyde faaliyet gösteren spor kulüplerinin alt yapılarında bulunan toplam 130 sporcu oluşturmaktadır. Ölçeğe uyarlama sürecinde dil geçerliliği, doğrulayıcı faktör analizi, iraksak, yakınsak geçerlilik, ölçüt geçerliliği, madde analizi, CR ve Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemleri uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi işlemi sonrası elde edilen uyum değerlerinin literatürde yer alan uyum değerleri ile uygunluk gösterdiği sonucuna varılmıştır. Ölçüt geçerliliği işlemi sonucunda, ölçek benzer ölçek ile orta derecede pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Iraksak ve yakınsak geçerlilik için Ave, \sqrt{Ave} , Msv, ve Asv değerlerinden uygun sonuçlar elde edilmiştir. Veri toplama aracının güvenilirlik değerlerini ölçmek için Cronbach alpha testi sonucunda iç tutarlılık katsayısı, ,894 olarak tespit edilmiştir. İlaveten ölçeğin ego alt faktörü ve ustalık alt faktörlerine ilişkin ,793 ve ,894 değerler tespit edilmiştir. Madde analizi testi sonuçlarına göre, sporda başarı amacı ölçeği madde toplam korelasyonu, ustalık faktörü için ,785 ile ,616 arasında değişiklik gösterirken ego faktörü için ise ,765 ile ,401 arasında değerlere ulaşılmıştır. Ayrıca maddeler açısından alt %27 ve üst %27 gruplarının değerlendirilmesi sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak; uyarlama çalışması yapılan ölçeğin, elde edilen sonuçlar doğrultusunda kullanıma uygun olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Başarı Amacı Teorisi, Ölçek Uyarlama, Spor.

Achievement Goal Scale In Sports: A Validity And Reliability Study For Infrastructure Athletes (9-18 Years Old)

Abstract

The purpose of this study was to conduct a validity and reliability study of the Achievement Goal in Sports Scale which was developed by Cumming, Smith, Smoll, Standage and Grossbard (2008), for infrastructure athletes. The study group comprised a total of 130 athletes in the infrastructure of sports clubs operating at the professional and amateur level. In the scale adaptation process; the language validity, confirmatory factor analysis, divergent-convergent validity, criterion validity, item analysis, CR and Cronbach's Alpha internal consistency methods were used. The confirmatory factor analysis process demonstrated that the adaptive values acquired were in agreement with the adaptive values in the literature. As a result of the criterion validity process, moderately positive correlations were found with the similar scale. For the divergent-convergent validity, appropriate results were obtained from the Ave, \sqrt{Ave} , Msv and Asv values. In order to measure the reliability values of the data collection tool, the internal consistency coefficient was found to be ,894 as a result of the Cronbach's alpha test. Additionally, the ego sub-factor and mastership sub-factor values of the scale were found to be ,793 and ,894, respectively. According to the item analysis test results the total item correlation of the Achievement Goal in Sports Scale ranged from ,785 to ,616 for the mastership sub-factor and from ,765 to ,401 for the ego sub-factor. Also as a result of evaluating the sub 27% and super 27% groups in terms of the items, significant differences were determined ($p<0.05$). As a consequence, it is possible to state that the scale whose adaptation study was conducted, is suitable for use in line with the results obtained.

Keywords: Achievement Goal Theory, Scale Adaptation, Sports.

GİRİŞ

Başarı amacı teorisi, uzun bir süredir eğitim ile ilgili araştırmalarda en önemli motivasyon teorilerinden biri olarak gösterilmektedir. Bu teori, zamanla önemli değişikliklere ve farklı tanımlamalara konu olsa da temel yaklaşımı, performans hedeflerinin kritik özellikleri olan çoklu hedef perspektifinin ortaya çıkışını ve ustalık hedeflerinin performans hedefleri üzerindeki pozitif potansiyelini ele almaktır (Bodmann, Hulleman ve Harackiewicz, 2011). Başarı amacı teorisi, akademik anlamda motivasyonu açıklamak ve irdelemek amacıyla kullanılan bir yöntem olup, 1980'lerden başlayarak özellikle eğitim psikolojisi alanında kullanılan ve en çok kabul gören teorilerden biri olarak değerlendirilmiştir (Maehr ve Zusho, 2009).

Başarı amacı teorisinin, bireylerin inançlarını, duygularını, algılamalarını ve başarı içeren etkinliklere yönelik yaklaşım biçimlerini etkilediği ifade edilmektedir (Brdar, Rijavec ve Loncaric, 2006). Ayrıca eğitim alanında, öğrencilerin hedeflerinin belirli özellikler ile (özellikle ustalık ve ego hedefleri) yakından ilişkili olduğu bilinmektedir (Wolters, 2004). Başarı amacı teorisine göre, iki farklı yönelim durumu bulunmaktadır. Bunlar; Ego yönelimi, kişinin akranları üzerinde belli konularda yeterlilik göstermek amacıyla kişinin üstünlüğünü ortaya koymasını ele almaktadır. Bir diğer yönelim olan görev yönelimi ise, kişinin başarıyı daha olağan bir şekilde göstermiş olduğu, performans durumuna bağlı olarak kendini geliştirmesini içermektedir (Nicholls, 1989). Görev yönelimi kişinin yeterliliği elde etmesinde göstermiş olduğu çabanın önemli olduğunu temel almaktadır. Bu durumun tam aksine ego yönelimi ise, olumlu bir sonuç elde etmek için gerekli olan her şeyin çıkarlar doğrultusunda yapılabileceğini açıklamaktadır (Fry ve Newton, 2003). Bu teori hakkında eğitim alanında yapılan çeşitli tanımların birçoğu, öğrencilerin ustalık hedeflerine ulaştıklarında, göreve gerçekten hâkim olmakla ilgilendiklerini belirtmektedir. Diğer taraftan, öğrencilerin performans hedeflerini gerçekleştirmek için başkalarına kıyasla yeteneklerini göstermek, başkalarından daha iyi performans sergilemek ve başkaları tarafından akademik görevlerde yetkin olarak algılanmak ile ilgilendiklerini varsaymaktadır (Anderman ve Patrick, 2012).

Başarı amacı teorisinin kullanılmış olduğu bir diğer alan ise başarının büyük mükâfatlarının olduğu spor alanıdır. Bu teori spor alanına uyarlandığında, başka bir ifadeyle sporda başarı amacı teorisi, bireylerin spor ortamlarında, hedeflediği yetkinlik temelli amaçları bulunduğunu ele almaktadır. Beden eğitimi ve spor alanında yapılan araştırmalar, sporcuların görev ve ego yönelimlerinin, başarının nedenleri hakkındaki inançlarla farklı şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Buna göre, görev yönelimi sporda başarının sarf edilen çaba ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu temsil ederken, aksine ego yönelimi ise sporcunun beceriye yönelik duyduğu inançlar ile ilişkilidir. Ego yöneliminde, kişinin motivasyonu, yeteneği ile ilişkiliyken kişinin motivasyonu üzerinde gösterilen çabanın etkisi bulunmamaktadır (Duda, 1993).

Bir sporcu, görev odaklı olduğunda, görevlerin, yani gösterilen çabanın ustalığın kazanımında önemli bir etken olduğu şeklinde bir değerlendirme yapmaktadır. Öte yandan ego odaklı bir sporcu ise diğer sporculara göre üstün yetenek sergilemekle ilgilenir ve buna bağlı olarak kazanma duygusuna odaklanmaktadır. Sporcu ego odaklı davrandığında, algılanan yeteneği karakteristik olarak değerlendirmektedir (Kristiansen, Halvari ve Roberts, 2012).

Literatürde mevcut çalışma ile benzer şekilde alt yapı sporcuları ve adölesanların başarı amaçlarının değerlendirilmesi için yapılan farklı çalışmalar mevcuttur (Hanrahan ve Cerin, 2009; Hogue, 2020; Koh ve Wang, 2015; Stuntz ve Weiss, 2009; Weltevreden, Van Hooft ve Van Vianen, 2018; Zhang, Xiang, 2016).

Sporda başarı amacını saptamak üzere mevcut ölçeğe benzer çeşitli ölçme araçları geliştirilmiştir. Bu ölçme araçlarından biri, Duda ve Nicholls (1992) tarafından geliştirilen sporda görev ve ego yönelim ölçeğidir. Ölçek, lise öğrencilerinin hem okul görevlerine hem de sportif açıdan hedef belirleme sürecinde bireysel farklılıkların ortaya konması amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçekte, görev yönelimi hedeflere yönelen, sürece önem veren kişileri temsil ederken ego yönelimi ise bireysel olarak diğer kişilerden daha üstün olmaya odaklanan zirveyi arayan kişileri temsil etmektedir (Toros, 2004). Bu alanda geliştirilen bir diğer ölçme aracı, Roberts, Treasure ve Balague, (1998) tarafından geliştirilen sporda başarı motivasyon ölçeğidir. Ölçek sporda başarı yönelimini iki farklı kategori olan göre ve ego yönelimi ile açıklamaktadır. Ölçeğin katılımcı grubunu üniversitede öğrenim gören sporcular oluşturmaktadır. Alanda geliştirilen bir diğer ölçme aracı ise Petherick ve Markland (2008) tarafından geliştirilen egzersiz ölçümünde hedef yönelimi ölçeğidir. Bu ölçekte, sporcuların başarıya yönelik görev veya ego eğilimini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin hedef kitlesini 41 ve 42 yaş ortalamasına sahip yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Bu ölçeğin egoya yönelik alt faktöründe kişinin diğer kişilere yönelik üstünlüğü vurgulanmaktadır. Göreve yönelik alt faktörde ise sürecin önemi vurgulanmaktadır. Yani sürecin sporcunun gelişimine katkısını vurgulanmaktadır.

Sporda beklenen başarının gerçekleşmesi, sporcunun alt yapı sürecinde sportif normlara uyması ve gelişim kazanması ile mümkün olabilmektedir. Takım olarak kazanmaya odaklanmak, birlik ve beraberlik içinde davranışların sergilenmesi ile ayrıca bencillikten uzak davranış kalıplarının spor alanına yansıtılması sonucunda sportif yeteneğin tecrübelerle işlenmesine bağlıdır. Sportif bir kariyer yolunun başlangıcı olan alt yapı sürecinde sporcuların başarıya ilişkin göstermiş olduğu yönelimin bilinmesi sporcunun ilerleyen kariyerinde sergileyeceği performans standartlarını üzerinde bir belirleyici olması açısından önem arz etmektedir.

Uyarlanması yapılan Sporda Başarı Amacı Ölçeği, ilgili alanda sporcuların görev ve ego yönelimlerinin başarı üzerindeki etkisini vurgulayan diğer çalışmalara kıyasla amatör ve profesyonel spor kulüplerinin alt yapı sporcularına yönelik bir uygulama alanına sahip olduğu için benzer veri toplama araçlarından farklılaşmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, alt yapı kategorisinde amatör ya da profesyonel düzeyde sportif faaliyette bulunun toplam 130 sporcu oluşturmaktadır. Sporcuların seçiminde uyarlaması yapılan ölçekte olduğu gibi benzer bir hedef grup olan alt yapı sporcuları tercih edilmiştir. Bu sporculardan cinsiyet açısından (n= 81 erkek % 62,3, n=49 kadın % 37,7) sportif statü açısından

(n= 108 %83,1 amatör n= 22 % 16,9 profesyonel) spor türü açısından n=47 bireysel sporlar (%36,2, n=83 takım sporları % 63,8) ve yaş grubu açısından 9-18 yaş aralığında sporcudan oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem sayısı ölçme aracında kullanılan her bir maddenin en az 5 katı olması araştırmacılar tarafından belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015; Tavşancıl, 2006). Araştırma grubunun sayısı bu yöntem ile belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları:

Sporda Başarı Amacı Ölçeği (SBAÖ)

Sporda başarı amacı ölçeği, Cumming, Smith, Smoll, Standage ve Grossbard (2008) tarafından geliştirilmiştir. Sporda başarı amacı ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilmesi aşamasında 9-14 yaş grubu arasında 1675 sporcunun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde birbirinden bağımsız dört farklı örneklem grubu üzerinde çalışma yürütülmüştür. Buna göre, çalışmanın birinci aşamasında veri toplama aracının dil açısından anlaşılır ve uygun bir biçimde olduğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu safhada araştırmaya 8 ile 12 yaş arasında 13 kadın ve 13 erkek sporcu katılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise 9-14 yaş grubunda yüzme ve basketbol takımlarında yer alan 477 sporcu yer almıştır. Elde edilen veriler neticesinde veri toplama aracına ait faktör yapısının değerlendirilmesi açısından açımlayıcı faktör analizi işlemi uygulanmıştır. Araştırmanın üçüncü aşamasında, basketbol, voleybol, futbol ve hokey Seattle New York ve Boston'daki yaz spor okullarına katılan 9 ile 14 yaş grubunda toplam 1162 sporcu araştırmaya katılmıştır (11.59±1.68). Araştırma süreci içinde açımlayıcı faktör analizi ile birlikte elde edilmiş yapıyı doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi işlemi uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci ve üçüncü gruplarında verilerin yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından normal dağılım şartlarına uyması için elde edilen 1422 veri birleştirilmiştir. Araştırmanın dördüncü yani son aşamasında 11 ile 14 yaş grubu arasında 11 erkek ve 12 kadın yarışma patencisine test-tekrar test güvenilirlik veri analizi yöntemi uygulanmıştır (11.74±1.29). Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek, dört farklı örneklem grubu üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmanın ana örnekleme 9 ile 14 yaşları arasında 332 erkek ve 242 kadından oluşmuştur. Sporda Başarı amacı ölçeği, çocuklarda yaşa uygun başarı amaçlarının ustalık ve ego yönelimi ölçüsünü değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5 li likert yapısında bir veri toplama aracıdır. Ölçek, 12 sorudan ve iki alt faktörden oluşmaktadır. Birinci alt faktör, 1, 3, 5, 7, 9, 11 sorularından oluşmaktadır. Bu sorular, uzmanlığa dayalı alt faktörü temsil etmektedir. İkinci alt faktör ise 2, 4, 6, 8, 10, 12. sorularından oluşan egoya yönelik alt faktörü temsil etmektedir.

Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği

Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği Duda ve Nicholls (1992) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek başarı amacı teorisine dayandırılarak oluşturulmuştur. Ölçek sporcu tarafından sergilenen motivasyon kaynağı olarak değerlendirilen, ego ve görev yönelimi bileşenlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek 5'li likert türünde bir ölçektir. Ölçeğin değerlendirilmesi 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) şeklindedir. Ölçekte toplam 13 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan 7'si görev yönelimi alt faktörünü 6'sı ise ego yönelimi alt faktörünü temsil etmektedir. Ölçeğe ait faktör yükü değerleri ,629 ile ,838

arasında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin alt faktörüne ilişkin güvenilirlik katsayısı olarak ego yönelimi alt faktörü için ,85 ve görev yönelimi alt faktörü için ise ,87 olarak bulunmuştur (Toros, 2004).

Verilerin Toplanması/İşlem Yolu

Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin uyarlanabilmesi için izlenen ilk yol ölçeği geliştiren yazarlardan, Sean Cumming'den izin alınması olmuştur. Uygulama sürecine başlamadan önce Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan GO 2020/251 karar numaralı etik kurul raporu alınmıştır. Ölçeğin İngilizceden Türkçeye çeviri sırasında İngilizceyi ana dili gibi bilen 4 uzman dil bilimciden destek alınmıştır. Uzman değerlendirmesi için ölçek geliştirme ve uyarlama alanında çalışmaları olan 5 spor bilimcinin görüşleri alınarak soru maddelerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Uzmanların sorular üzerinde fikir birliğine dayanarak uyum yüzdesi hesaplanmış, soru maddeleri üzerinde % 80 görüş birliğine vardıkları tespit edilmiştir. Uzman görüşleri alındıktan sonra, ölçek maddeleri alan dışı 4 farklı spor bilimci tarafından orijinal dile geri çevrilmiştir. Yapılan geri çeviri işlemi sonucunda, ölçeğin orijinal dili ile çevirisinin birbirine oldukça yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin gerçekleştirilen pilot uygulama sonrasında cevaplandırma süresinin yaklaşık 1 dakika olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca pilot uygulama sonrasında anlaşılmayan ifadelerle yönelik düzeltmeler yapılmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırma öncesinde, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna başvurularak 02.09.2020 tarih ve 2020/9/ GO 2020/251 sayılı kararı ile çalışmanın Etik Onamı alınmıştır. Araştırma sürecinde tüm etik ilkelere titizlikle uyulmuştur.

Verilerin Analizi

Normallik Analizi

Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını değerlendirmek için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değerler alması verilerin normal dağılım gösterdiğini varsaymaktadır (George ve Mallery, 2010). Elde edilen sonuçlara göre araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Dil Geçerliliği

Dil geçerliliği, çevirisi yapılmış ölçme aracının örneklem grubuna uygulanması ve orijinal dile sahip ölçeğin ise yabancı dile hâkim hedef gruba uygulanarak iki uygulama arasındaki ilişkinin sınanmasıdır. İki uygulama arasındaki ilişkinin ,70 üzerinde olması dilsel geçerlilik açısından uygun sonuç olarak değerlendirilmektedir (Seçer, 2015).

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)

Geliştirilen ölçeğin mevcut yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi işlemi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, ölçüm modelleriyle yani gözlenen değişkenler ile gözlenemeyen değişkenler arasındaki ilişkinin değerlendirildiği yapısal eşitlik modellemesi

türlerinden biridir (Hoyle, 2012). Doğrulayıcı faktör analizinde ortaya çıkarılmış bir yapı vardır. Bu yapı yeni elde edilen verilerle yapının doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek için gerçekleştirilmektedir (Erkuş ve Selvi, 2019). Ölçek uyarılma sürecinde açılımlayıcı yerine doğrulayıcı faktör analizi işlemi yapılmalıdır. Çünkü doğrulayıcı faktör analizi vasıtasıyla var olan bir yapının doğrulanması gerçekleştirilmektedir (Seçer, 2015).

Cronbach Alpha (İç Tutarlılık) Katsayısı ve CR Değerleri

Sporda Başarı Amacı Ölçeğine ait güvenilirlik değeri, Cronbach Alpha yöntemi kullanılarak sınımlanmıştır. Ölçeğe ait Cronbach Alpha katsayısı ,894 olarak tespit edilmiştir. Ego alt faktörüne ilişkin güvenilirlik katsayısı ,793 ve ustalığa ilişkin güvenilirlik katsayısı ,894 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini sınamak için yapılan bu yöntem ile elde edilen değerler, literatüre göre de ölçeğin güvenilirliği için yeterli olduğunu göstermektedir (Alpar 2010; Büyüköztürk 2015). Birleşim güvenilirliği olarak adlandırılan CR değerinin literatürde ,70 den büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Gürbüz, 2019). Ustalık alt faktöründe birleşim geçerliliği değeri ,91 ve ego alt faktöründe bu değer ,86 olarak bulunmuştur. Elde edilen değerlerin birleşim güvenilirliği açısından uygun sonuçlar aldığı görülmektedir.

Yakınsak ve İraksak Geçerlilik

Araştırmada geçerlilik ile ilgili kullanılan bir diğer yöntem yakınsak ve ıraksak geçerliliklerdir. Yakınsak (Benzeşim) geçerliliği ölçekteki bir faktörde yer alan her bir sorunun aynı faktörlerde yer alan diğer sorularla olan ilişkisini tanımlamaktadır (Gürbüz, 2019). İraksak (Ayrışım) geçerliliği ise faktöre ait maddelerin kendi faktörü dışında yer alan maddelere oranla daha az ilişki halinde olmasıdır. Birleşim geçerliliği ölçütleri, $AVE > .5$; $CR > .7$ ve $CR > AVE$ şeklinde iken ayrışım geçerliliği ölçütleri ise. 5 ; $CR > .7$ ve $CR > AVE$ olarak kabul edilmektedir (Gürbüz, 2019).

Madde Analizi Yöntemi

Madde-toplam puan korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar (Büyüköztürk, 2015).

Ölçüt Geçerliliği

Araştırmada ölçeğin benzer ölçek ile arasındaki ilişkinin sınanması amacıyla ölçüt geçerliliği türlerinden eş zamanlı ölçüt geçerliliği yöntemi uygulanmıştır. Eş zamanlı ölçüt geçerliliği, geliştirilen ya da uyarlanmak istenilen ölçeğe ait bulguların geçerli ve güvenilir bir başka yapıda olan bir ölçek ile elde edilen sonuçların karşılaştırılmasına dayanır (Seçer, 2015).

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistik verileri

	Araştırmada Kullanılan Ölçekler	N	Ort.	Ss.	Çarpıklık	Basıklık
Ölçek 1	Sporda Başarı Amacı Ölçeği	130	3,67	,913	-,964	,470
	Ustalık Alt Faktörü	130	3,83	1,081	-,856	,027
	Ego Alt Faktörü	130	3,49	,944	-,635	-,177
Ölçek 2	Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği	130	3,54	,826	-,775	1,177
	Görev Yönelimi Alt Faktörü	130	3,38	,818	-,441	,539
	Ego Yönelimi Alt Faktörü	130	3,54	,826	-,775	1,177

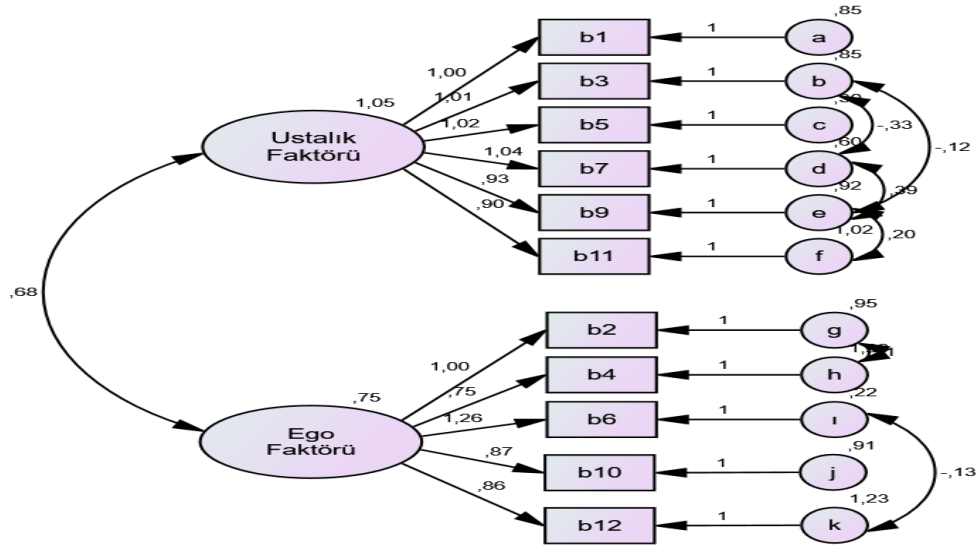
Tablo 1’de araştırmada kullanılan ölçeklere ait ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri gibi ölçeğe ait tanımlayıcı istatistik verilerine yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan Sporda Başarı Amacı Ölçeği, Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği ve alt faktörlerine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 değer aralığında olduğu görülmektedir Buna göre verilerin normal dağılım şartlarını sağladığı söylenebilir (George ve Mallery, 2010)

Tablo 2. Araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin dilsel geçerlilik sonucu

Dil Değişkeni	1 Çeviri Dili	Orijinal Dil
Çeviri Dili	r=1	r=,905
Orijinal Dil	r=,905	r=1
N=30		

P<0,01

Tablo 2’ye göre çevirisi yapılan ölçek ile mevcut ölçeğin orijinal dili arasında uygulama açısından yüksek derecede pozitif ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Buna göre, dil geçerliliği için literatürde yer alan r=,70 değerinin üzerinde olması ölçeğe ilişkin dil geçerliliğini kanıtlar niteliktedir (Seçer, 2015).

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi: Birinci Düzey Çok Faktörlü Model

Tablo 3. Sporda başarı amacı ölçeğine ait uyum iyiliği değerleri

	X ² /Df	RMSEA	GFI	CFI	IFI
Modifikasyondan Önce	3,504	,139	,804	,835	,838
Modifikasyondan Sonra	1,923	,080	,917	,955	,956

Tablo 3’e göre doğrulayıcı faktör analizi işlemi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri; Cmin/Df=1,923, RMSEA=,080, GFI=,917, CFI=,955 ve IFI=,956 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler, ölçeğin yapısının doğrulandığını temsil etmektedir (Bayram, 2013; Tabachnick ve Fidell, 2015).

Tablo 4. Ölçeğe ait benzeşim ve ayrışım geçerliliği sonuçları

Sporda Başarı Amacı Ölçeği	Standardize Edilmiş Faktör Yükü Değerleri	CR	AVE	\sqrt{AVE}	MSV	ASV	Cronbach Alpha ,902
Uсталık	Madde 1: .743						
	Madde 3: .747						
	Madde 5: .885						
	Madde 7: .809	0,89	0,58	0,76	0,47	0,35	,894
	Madde 9: .706						
	Madde 11: .676						
Ego	Madde 2: ,664						
	Madde 4: ,495						
	Madde 6: .920	0,79	0,51	0,71	0,47	0,35	,793
	Madde 10: .620						
	Madde 12: .557						

Tablo 4’te Sporda Başarı Amacı Ölçeği maddeleri arası güvenilirlik için CR ve Cronbach Alpha kullanılmıştır. Elde edilen değerler neticesinde ölçeğin güvenilir değerler aldığı görülmektedir. Alan yazında, birleşim geçerliliği için $AVE > .5$; $CR > .7$ ve $CR > AVE$ olması, ayrışım geçerliliği için ise $MSV < AVE$, $ASV < AVE$ şeklinde olması önerilmektedir (Gürbüz, 2019) Bu bilgidan yola çıkarak sporda başarı amacı ölçeğinin birleşim ve ayrışım geçerliliği için uygun sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 5. Madde analizi

	Madde	Madde Korelasyonu	t Alt%27-Üst %27
Faktör 1 Uсталık	Madde 1	,635	-8,200
	Madde 3	,616	-9,498
	Madde 5	,785	-10,805
	Madde 7	,732	-7,763
	Madde 9	,688	-10,538
	Madde 11	,652	-9,798
Faktör 2 Ego	Madde 2	,563	-6,994
	Madde 4	,401	-5,036
	Madde 6	,765	-9,300
	Madde 10	,584	-7,473
	Madde 12	,453	-6,489

Tablo 5’te Sporda Başarı Amacı Ölçeği madde analizleri, madde toplam korelasyonuna ve %27 alt ve %27 üst grup maddeler arasındaki farka bakılarak değerlendirilmiştir. Madde toplam korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar (Büyüköztürk, 2015). Madde analizi tablosu incelendiğinde, sporda başarı amacı ölçeği madde toplam korelasyonu Faktör 1 (Uсталık) , 785 ile ,616 ve Faktör 2 (Ego) ,765 ile ,401 arasında değişiklik göstermiştir. Ayrıca alt %27 ve üst %27 grupların maddeler açısından değerlendirilmesi sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Alt %27 ve üst %27’lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi

kullanılarak sınanmasıdır. Gruplar arasında farkların anlamlı çıkması ($p<0.05$) testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Bir başka değiş ile analiz sonuçları, maddelerin bireyleri ölçülen davranış bakımından ne derece ayırt ettiğini gösterir (Büyüköztürk, 2015).

Tablo 6. Ölçüt geçerliliği sonuçları (benzer nitelikli ölçek)

Ölçek ve Alt Faktörleri	1	2	3	4	5	6
1.Sporda Başarı Amacı Ölçeği	1					
2.Uсталık	,926	1				
3.Ego	,855	,597	1			
4.Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği	,512	,412	,523	1		
5.Görev Yönelimi	,485	,392	,492	,970	1	
6. Ego Yönelimi	,505	,403	,521	,960	,865	1

Tablo 6'ya göre sporda başarı amacı ile benzer ölçek özelliği taşıyan sporda ego ve görev yönelim ölçeği arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi sonucunda orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p<0,01$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada Cumming ve ark., (2008) tarafından geliştirilen Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Ölçek geçerliliğine ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, $C_{min}/Df=1,923$, $RMSEA=,080$, $GFI=,917$, $CFI=,955$ ve $IFI=,956$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin kabul edilebilir ve iyi uyum değerlerine sahip olduğuna işaret etmektedir (Bayram, 2013; Tabachnick ve Fidell, 2015). Elde edilen bu değerler Toros (2004) tarafından uyarlanması yapılan Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeğindeki gibi iki faktörlü yapının doğrulandığını göstermektedir. Alan yazında, birleşim geçerliliği için $AVE> .5$; $CR>.7$ ve $CR>AVE$ olması, ayrışım geçerliliği için ise $MSV<AVE$, $ASV<AVE$ şeklinde değerlere sahip olması gerektiği önerilmektedir (Gürbüz, 2019). Bu bilgidен yola çıkarak sporda başarı amacı ölçeğinin birleşim ve ayrışım geçerliliği için uygun sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca çevirisi yapılan ölçeğin uygulaması ile orijinal dildeki ölçeğin uygulaması arasındaki ilişkinin esas alındığı dilsel geçerlilik uygulaması sonucunda elde edilen yüksek ilişkinin varlığı $r=,905$ sonucunun Seçer (2015) tarafından literatürde belirtilen $r= ,70$ 'den büyük bir değer olduğu için ölçeğin dilsel olarak geçerli olduğu sonucu doğrulanmıştır.

Ölçeğin güvenilirlik analizinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı ,894 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin Ego alt faktörüne ilişkin güvenilirlik katsayısı ,793 ve Uсталık alt faktörüne ilişkin güvenilirlik katsayısı ise ,894 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin yeterli güvenilirlikte olduğu sonucunu vermektedir. Toros (2004) çalışmasında elde edilen güvenilirlik değerleri mevcut çalışma ile paralellik göstermektedir. Görev yönelimi alt faktöründe ,85 ego yönelimi alt faktöründe ise ,87 sonuçları elde edilmiştir. Bu sonuç ölçeklerin güvenilirlik değerlerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Başarı amacı ölçeği maddeleri arası

güvenilirlik için kullanılan bir diğer yöntem birleşik güvenilirlik olarak bilinen (CR) yöntemidir. Uygulanan birleşik güvenilirlik işlemi sonucunda elde edilen değerler ölçeğin güvenilir bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Madde test korelasyonları açısından elde edilen değerler ,785 ile ,616 arasında değişim göstermiştir. Toros (2004) çalışmasında elde edilen değerler ise ,846 ile ,656 arasında değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar her iki çalışmanın da test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkinin benzer olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu ve diğer araştırmacılar tarafından kullanıma uygun olduğu söylenebilir.

Uyarlaması yapılan bu ölçekte alt yapı sporcularının başarı yönelimleri iki farklı unsura bağlanmıştır. Bunlar; Ego ve Ustalıktır. Bu iki farklı unsur sporcuların başarıya giden yolda benimsedikleri karakteristik özellikleri temsil etmektedir. Bu özelliklerin daha iyi analiz edilebilmesi ve yönelimin nedeninin daha iyi anlaşılması için ölçeğin farklı hedef gruplar, farklı spor branşları ve farklı yönetsel metotlar kullanılarak çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-Ahmet Yavuz Karafil, İstatistik analiz- Ahmet Yavuz Karafil, Mehmet Ulaş; Makalenin hazırlanması, Ahmet Yavuz Karafil, Mehmet Ulaş, Mehmet Haşim Akgül; Verilerin Toplanması- Ahmet Yavuz Karafil, Mehmet Ulaş, Mehmet Haşim Akgül tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Tarih: 02.09.2020

Sayı/Karar No: 2020/9/ GO 2020/251

KAYNAKLAR

- Alpar, R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenilirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Anderman, E. M. & Patrick, H. (2012). Achievement goal theory, conceptualization of ability/intelligence, and classroom climate. In *Handbook of research on student engagement* (pp. 173-191). Boston: Springer.
- Bodmann, S., Hulleman, C. S. & Harackiewicz, J. M. (2008). Achievement goal systems: An application of goal systems theory to achievement goal research. *Revue internationale de psychologie sociale*, 21(1), 71-96.
- Brdar, I., Rijavec, M. & Lončarić, D. (2006). Goal orientations, coping with school failure and school achievement. *European journal of psychology of education*, 21(1), 53-70.
- Büyüköztürk, Ş. (2015) *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 21. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Cumming, S. P., Smith, R. E., Smoll, F. L., Standage, M. & Grossbard, J. R. (2008). Development and validation of the achievement goal scale for youth sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 686-703. doi:10.1016/j.psychsport.2007.09.003.
- Duda, J. L. & Nicholls, J. G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of educational psychology*, 84(3), 290–299. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.84.3.290>.
- Duda, J. L. (1993) Goals: A social cognitive approach to the study of achievement motivation in sport. In R. N. Singer, M. Murphey and L. K. Tennant (eds.), *Handbook of Research on Sport Psychology*, (pp. 421–436). New York: Macmillan.
- Erkuş, A. ve Selvi, H. (2019). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme III: Ölçek uyarlama ve "norm" geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Fry, M. D. & Newton, M. (2003) Application of achievement goal theory in an urban youth tennis setting. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15(1), 50-66. doi: 10.1080/10413200305399.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple guide and reference*. 17. update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hanrahan, S. J. & Cerin, E. (2009). Gender, level of participation, and type of sport: Differences in achievement goal orientation and attributional style. *Journal of science and medicine in sport*, 12(4), 508-512. doi:10.1016/j.jsams.2008.01.005.
- Hogue, C. M. (2020). Achievement goal theory-based psychological skills training session buffers youth athletes' psychophysiological responses to performance stress. *Psychology of Sport and Exercise*, 51, 101792. doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101792.
- Hoyle, R. H. (2012). *Handbook of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Koh, K. T. & Wang, C. K. J. (2015). Gender and type of sport differences on perceived coaching behaviours, achievement goal orientations and life aspirations of youth Olympic games Singaporean athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 13(2), 91-103. doi:10.1080/1612197X.2014.932820.
- Kristiansen, E., Halvari, H. & Roberts, G. C. (2012). Organizational and media stress among professional football players: testing an achievement goal theory model. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 22(4), 569-579. doi:10.1111/j.1600-0838.2010.01259.x.
- Maehr, M. L. & Zusho, A. (2009). Achievement goal theory: The past, present, and future. In K. R. Wentzel & A. Wigfi eld (Eds.), *Handbook of motivation at school* (pp. 77–104). New York: Routledge.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.
- Petherick, C. M., & Markland, D. (2008). The development of a goal orientation in exercise measure (GOEM). *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 12(2), 55-71. doi: 10.1080/10913670801903902.
- Roberts, G. C., Treasure, D. C. & Balague, G. (1998). Achievement goals in sport: The development and validation of the perception of success questionnaire. *Journal of Sports Sciences*, 16(4), 337– 347. doi:10.1080/02640419808559362.

- Seçer, I. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stuntz, C. P. & Weiss, M. R. (2009). Achievement goal orientations and motivational outcomes in youth sport: The role of social orientations. *Psychology of Sport and Exercise, 10*(2), 255-262. doi:10.1016/j.psychsport.2008.09.001.
- Tabachnick, G.B. & Fidel, S.L. (2015) *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. (Çev. Ed. Mustafa Baloğlu), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel.
- Toros, T. (2004). Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği (-SGEYÖ-)'nin Türk sporcular için geçerlik ve güvenilirlik alışması. *Spor Bilimleri Dergisi, 15*(3), 155-166.
- Weltevreden, G. M., van Hooft, E. A., & van Vianen, A. E. (2018). Parental behavior and adolescent's achievement goals in sport. *Psychology of Sport and Exercise, 39*, 122-131. doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.08.004.
- Wolters, C. A. (2004). Advancing achievement goal theory: Using goal structures and goal orientations to predict students' motivation, cognition, and achievement. *Journal of Educational Psychology, 96*(2), 236-250. doi:10.1037/0022-0663.96.2.236.
- Zhang, T., Xiang, P., Gu, X. & Rose, M. (2016). College students' physical activity and health-related quality of life: An achievement goal perspective. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 87*(2), 182-190. doi:10.1080/02701367.2016.1159279.

SPORDA BAŞARI AMACI ÖLÇEĞİ

ALT FAKTÖRLER	Sporda Başarı Amacı Ölçeği Maddeler	(1) Hiç Katılmıyorum	(2) Kısmen Katılmıyorum	(3) Katılmıyorum	(4) Kısmen Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
USTALIK	1. Sporda amacım yeni beceriler öğrenmek ve mümkün olduğunca iyi olmaktır.	1	2	3	4	5
	3. Sporda benim için en önemli şey yeteneklerimi geliştirmektir.	1	2	3	4	5
	5. Sporda mümkün olabilecek en iyi yere gelmek için sıkı çalışırım.	1	2	3	4	5
	7. Sporda yeni beceriler öğrendiğim zaman kendimi daha başarılı hissederim.	1	2	3	4	5
	9. Sporda en iyi performans sergilediğim zaman kendimi başarılı hissederim.	1	2	3	4	5
	11. Sporda amacım branşımdaki becerilere hâkim olmaktır.	1	2	3	4	5
EGO	2. Benim için en önemli şey en iyi sporcu olmaktır.	1	2	3	4	5
	4. Sporda amacım kendimi geliştirmektir. Bu yüzden diğer sporculardan daha iyi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
	6. Spor branşımda diğer sporculardan daha iyi olmak isterim.	1	2	3	4	5
	10. Diğer sporculardan daha iyi olduğumu göstermek isterim.	1	2	3	4	5
	12. Sporda amacım branşımdaki diğer sporculardan daha iyi olmaktır.	1	2	3	4	5